

อะเมซิ่ง "เมืองโบราณ" แดนอีสาน

นำเสนอเมื่อ : 22 มิ.ย. 2552

พระพุทธรูปไสยาสน์ที่วัดธรรมจักรเสมาราม

ภาค อีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใครบางคนอาจมองว่าเป็นดินแดนที่รอนและแห้งแล้งนั้น แต่ถ้ามองลึกๆไปจะพบว่าอีสานเป็นภูมิภาคที่รวมเอาสิ่งดีๆทางการท่องเที่ยว ที่น่าสนใจไว้มากมายเลย ไม่ว่าจะเป็น วัดวาอาราม ประเพณีวิถีวัฒนธรรม ดินแดนไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี หรือธรรมชาติอันสวยงามแปลกตา

นอกจากนี้อีสานยังเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณในยุคก่อนประวัติศาสตร์อัน เกาแก้ว ที่นอกจากจะสำคัญมากต่อชาติไทยแล้ว ยังเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของโลกอีกด้วย ซึ่งที่รูปนี้ "ตะลอนเที่ยว" มีโอกาสเดินทางสู่อีสานในเส้นทาง "ตามรอยอารยธรรมโบราณ" ที่จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) โดยเริ่มต้นที่จังหวัดนครราชสีมาหรือเมืองโคราช ประจวบกับที่ ด.เสมา อ.สูงเนิน เพื่อเที่ยวชม "เมืองเสมา" มีร่องรอยของชุมชนโบราณในสมัยทวารวดี ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 12 และมีพัฒนาการสืบเนื่องมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 16-17 ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมขอมโบราณ

หลุมขุดค้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท

เมืองเสมา มีการค้นพบโบราณวัตถุมากมาย โดยมีโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ คือคือ “**พระพุทธรูปไสยาสน์**” หรือ “**พระนอนหินทราย**”

ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดธรรมจักรเสมาราม พระนอนองค์นี้ทำจากหินทรายขนาดใหญ่หลายๆก้อนมาประกอบกัน เป็นพระนอนหินทรายที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีความยาว 13.30 เมตร สูง 2.80 เมตร โดยรอบๆองค์พระไสยาสน์ยังพบเสมาหินปักกลมรอบอยู่ด้วย

นอกจากนั้นในบริเวณเดียวกันยังขุดพบโบราณวัตถุอย่างธรรมจักรหินทราย อันเก่าแก่ เป็นรูปสี่เหลี่ยม ตอนล่างสลักลายคล้ายหน้าพนัสบดี และเสาสำหรับประดิษฐานธรรมจักร รวมทั้งโบราณวัตถุอื่นๆ เช่น ฐานตั้งรูปเคารพ สวนยอดของเจดีย์ แทนบดยา ชินสวนประกอบอาคาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้นำมาจัดแสดงไว้ในศาลาภายในวัดธรรมจักรเสมารามนั่นเอง

ฐานที่ตั้งเทวรูปในปราสาทเมืองแขก

ส่วนโบราณสถานที่ยังหลงเหลือหลักฐานให้เห็นว่ามีชุมชน โบราณอยู่ที่นี้ก็มีอยู่ 3 แห่งด้วยกัน คือ ปราสาทเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ และปราสาทเมืองเก่า ปราสาทเมืองแขกเป็นโบราณสถานขนาดใหญ่ ก่อด้วยอิฐและหินทราย มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในการขุดแต่งพบทับหลังแกะสลักลวดลายต่างๆ ประติมากรรมเทวรูป และศิลาจารึก สันนิษฐานว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาพราหมณ์

ส่วนปราสาทโนนกู่เป็นปราสาทขนาดเล็ก สันนิษฐานว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู และปราสาทเมืองเก่าสันนิษฐานว่าเป็นโบราณสถานในศาสนาพุทธลัทธิมหายานประเภทอโรคยาศาล

ที่โคราชยังมีแหล่งอารยธรรมโบราณอีกแห่งหนึ่งที่สำคัญ ทั้งยังเป็นแหล่งโบราณคดีแห่งที่สองต่อบ้านเชียง ที่จัดทำในลักษณะพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง นั่นก็คือ “**แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท**” ในอำเภอนโนนสูง ซึ่งมีหลุมขุดค้นที่ขุดแต่งและเปิดให้ชมทั้งหมด 3 แห่งด้วยกัน โดยระดับของหลุมขุดค้นทั้งสามที่มีความลึกที่สุดคือป ระมาณ 5.50 เมตร ขุดพบโครงกระดูกของมนุษย์ในยุค 3,000 ปีก่อน ส่วนในระดับชั้นดินที่ตื้นขึ้นมาก็จะพบโครงกระดูกมนุษย์ที่มีอายุน้อยลง ซึ่งก็ทำให้เห็นหลักฐานการอยู่อาศัย และประเพณีการฝังศพของผู้คนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่เมื่อ 3,000 ปีก่อน และมีการอยู่อาศัยต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

หลุมขุดค้นที่แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท

การขุดค้นนี้พบโครงกระดูกจำนวน 60 โครง มีทั้งเพศชาย เพศหญิง เด็กและทารก ทั้งยังพบโบราณวัตถุอย่างเครื่องประดับ กำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด กำไลสำริด ภาชนะดินเผา รูปปั้นดินเผา เป็นต้น สำหรับใครที่สนใจอยากใช้เวลาเรียนรู้อะไรสักอย่างอยู่บ้านปราสาทนานๆ ที่นี้เขาก็มีโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยวด้วยละ

จากโคราช เดินทางกันต่อมาถึงเมืองน้ำดำ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่อำเภอภมกลาไสยนั้นก็มีเมืองโบราณที่มีร่องรอยของภา รอยอาศัยมาตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาในสมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 นั่นก็คือ “เมืองฟ้าแดดสงยาง”

โบราณวัตถุที่พบมากที่สุดในเมืองฟ้าแดดสงยางก็คือใบเสมาหินทราย ซึ่งพบกระจัดกระจายอยู่รอบๆพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณศาสนสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น เจดีย์ อุโบสถ หรือเนินดินที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งเขาใจว่าเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยใบเสมาเหล่านี้แบ่งได้หลายประเภทด้วยกัน ทั้งแบบแผ่นเรียบไม่มีการแกะสลัก แบบแผ่นหินอกเลาสลักรูปกสิกรรมที่ฐาน แบบแทงหินรูปสี่เหลี่ยมหรือแปดเหลี่ยม รวมไปถึงแบบแผ่นหินที่สลักเรื่องราวทางศาสนาไว้

พระธาตุยาคู พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ที่เมืองฟ้าแดดสงยาง

แผ่นหินเหล่านี้ส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัดโพธิ์ชัย เสमारาม โดยเสมาสลักภาพที่มีสภาพสมบูรณ์ที่สุดชิ้นหนึ่งนั้น เป็นใบเสมาสลักภาพเล่าเรื่องพินพาพิลาป หรือเรื่องราวเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จโปรดนางพินพา พระชายาของพระองค์เมื่อครั้งที่ยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถ์ ละ ใบเสมาชิ้นนี้ถูกกอบกู้ยัดไว้กับพื้นอย่างดี เพราะหาไม่คงจะถูกยกไปขายเสียนานแล้ว

โบราณสถานในเมืองฟ้าแดดสงยางที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่จะพลาดชมไม่ได้ก็คือ “พระธาตุยาคู” พระธาตุศักดิ์สิทธิ์ในสมัยทวารวดีที่มีขนาดใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในเมืองฟ้าแดดสงยาง เนื่องจากได้รับการบูรณะในหลายยุค จึงทำให้พระธาตุยาคูมีฐานแบบทวารวดี ตอนกลางพระธาตุเป็นแบบอยุธยา ส่วนตอนปลายเป็นแบบรัตนโกสินทร์ และยังพบใบเสมารอบๆ องค์เจดีย์อีกหลายชิ้นด้วยกัน พระธาตุองค์นี้เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบ้านในแถบนี้ เป็นอย่างมาก มีเรื่องเล่าปรัมปราหรือตำนานมากมายเรื่องเกี่ยวกับองค์ พระธาตุ หากอยากรู้คงต้องหาโอกาสมาฟังด้วยตนเอง

ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง

มาที่จังหวัดอุดรธานีกันบ้าง ที่นี้ไม่ต้องกลัวอะไรมาก เพราะชื่อของ
“แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง” อัน
ได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม
คงจะเป็นที่การันตีได้ถึงความเก่าแก่ และประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ
โดยแหล่งโบราณคดีบ้านเชียงนี้เป็นแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่
เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของไทย อายุราว 5,600 ปี
มีหลักฐานมากมายที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานและว
ฒนธรรมของชุมชนสมัย ก่อนประวัติศาสตร์ที่มีความเจริญรุ่งเรืองและมีการพั
ฒนาในทุกด้าน โดยโบราณวัตถุที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเชียง
งนั่นก็คือเครื่องปั้น ดินเผาลายเขียนสีนั่นเอง

หากอยากทราบเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง
งอย่างละเอียดก็ต้องมาเริ่มต้นที่ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง”
พิพิธภัณฑสถานสมัยที่รวบรวมเอาโบราณวัตถุหลายหมื่นช
นที่ขุดค้นพบมาจัดแสดง ไว้ให้ชม
พร้อมทั้งมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับบ้านเชียงอย่างครบถ้วน
แต่หากอยากเห็นสภาพพื้นที่จริงซึ่งจัดเป็นพิพิธภัณฑ เปิดหรือหลุมขุดค้น
ก็ต้องมาที่ “วัดโพธิ์ศรีใหญ่” ที่ยังคงรักษาสภาพการขุดค้น
มีโครงกระดูกและเครื่องปั้นดินเผาที่แสดงให้เห็นถึงป
ระเพณีการฝังศพของคนในสมัยนั้น

ที่ “อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท” ในอำเภอบ้านผือ
ก็เป็นอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานีซึ่งมีร่องรอยขอ
งอารยธรรมโบราณแฝงอยู่ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
แสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภู
มีประเทศในเวลาเดียวกัน

ที่ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศนั้นก็เพร
าะในอุทยานฯนี้ มีโขดหินทรายนอยใหญ่ที่ถูกขัดเกลามาจากกระบวนการกัดกร
อนของธรรมชาติทั้งลม และฝน จนทำให้โขดหินเหล่านั้นมีรูปร่างต่างๆกัน
และก่อให้เกิดเป็นตำนานพื้นบ้านอย่างเรื่อง “นางอุสา-ท้าวบารส”

และโขดหินเหล่านั้นก็มีร่องรอยของมนุษย์ในยุคโบรา
ณก่อนประวัติ ศาสตร์ ราว 2,000-3,000 ปี
ซึ่งมาพักอาศัยอยู่บนโขดหินและเพิงผาธรรมชาติ
มีหลายจุดในภูพระบาทที่พบสถานที่ซึ่งสันนิษฐานว่าเคย
เป็นที่อยู่อาศัย เป็นห้องนอนและสถานที่ประกอบอาหาร
 อีกทั้งยังพบภาพเขียนสีธรรมชาติเป็นรูปคน
และสัตว์ตามเพิงหินอีกด้วย

หอนางอุสา แหล่งอารยธรรมที่อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท

และยังพบว่าบริเวณนี้ยังได้รับอิทธิพลในสมัยทวารวดีอีกด้วย เพราะขีดหินหลายจุดแห่งใดไซ้เป็นศาสนสถาน ทั้งหอนางอุสา เพิงหินคอกมานอย ถ้ำฤๅษี เป็นต้น เพราะพบหลักฐานจากการปักไม้เสมาหินขนาดใหญ่ล้อมรอบเอาไว้ ไม่เพียงแต่ในยุคทวารวดีเท่านั้น แต่ยังพบอิทธิพลจากเขมร และวัฒนธรรมลานช้างบนภูพระบาทอีกด้วย

ปิดท้ายเส้นทางอารยธรรมโบราณแห่งสุดท้ายในเส้นทางกลับไปที่ **“เมืองโบราณโนนเมือง”** ที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ชุมชนเก่าแก่ที่มีมนุษย์อาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนถึงสมัยทวารวดี การขุดค้นพบว่ามีการสร้างเมืองขนาดใหญ่โดยขุดคูเมืองและก่อคันดินเป็นกำแพง เมือง อีกทั้งยังพบกลุ่มใบเสมาในตัวเมืองโนนเมือง จึงเชื่อว่าเมืองแห่งนี้อาจเป็นศูนย์กลางทางศาสนาหรือ เป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาอีกด้วย

หลุมขุดค้นที่เมืองโบราณโนนเมือง

ในหลุมขุดค้นที่มีการขุดขึ้นที่โนนเมืองนั้น พบโครงกระดูกทั้งหมด 34 โครง พบว่าเป็นโครงกระดูกมนุษย์ในช่วงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตอนปลายทั้งสิ้น คือมีอายุประมาณ 2,500-2,000 ปีมาแล้ว อีกทั้งยังพบเครื่องมือเหล็กประเภทจอบ ใบมีด เคียว และกระดูกสัตว์อย่างวัวควาย เก้ง กวาง และปลาหลายชนิด ทำให้ทราบว่าผู้คนในเมืองนี้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์เช่นเดียวกับชุมชนโบราณอื่นๆ ในสมัยเดียวกัน

ทั้งหมดทั้งมวลนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจต่างๆ ใน **“เส้นทางตามรอยอารยธรรมโบราณ”** ซึ่งหากใครที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องประวัติศาสตร์ อยากเห็นหรือสัมผัสกับมนุษย์โบราณอย่างใกล้ชิด **“ตะลอนเที่ยว”** แนะนำว่าไม่ควรพลาดเส้นทางนี้ด้วยประการทั้งปวง

* * * * *
* * * * *

การท่องเที่ยวในเส้นทาง **“ตามรอยอารยธรรมโบราณ”** หากอยากเที่ยวให้สนุกควรมีมัคคุเทศก์ที่สามารถบรรยาย ถึงความเป็นมาของสถานที่แต่ละแห่ง ผู้ที่สนใจท่องเที่ยวในเส้นทางนี้สามารถติดต่อสอบถาม รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ททท. Call Center 1672 สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ โทร.0-2270-1505 ถึง 8 สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย โทร.0-2246-5659 สมาคมส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวไทย โทร.0-288-8802 ถึง 3 สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยวไทย โทร.0-2998-0744

